

Артилерійський дивізіон в бою (за досвідом проведення ООС (раніше АТО))

Методичні рекомендації розроблені робочою групою офіцерів Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України спільно з управлінням ракетних військ і артилерії командування підготовки Командування Сухопутних військ Збройних Сил України та Головним управлінням доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних Сил України і погоджено з іншими заінтересованими видами, окремими родами військ Збройних Сил України.

Ці методичні рекомендації розраховані на читачів, які мають відповідні знання загальної тактики спроможних самостійно вивчати ті чи інше положення в цілому. В цих Методичних рекомендаціях враховані вимоги основних доктринальних документів які визначають порядок підготовки і застосування підрозділів артилерії Збройних Сил України (посилання а — в).

Призначені для вивчення тактики артилерійських підрозділів, глибокого засвоєння статутних положень і творчого застосування їх у практиці бойової підготовки ланки дивізіон.

Можуть бути корисні при підготовці до проведення занять з курсантами (слухачами), так і офіцерам у військах при організації та проведенні бойової підготовки з артилерійськими підрозділами.

АРТИЛЕРІЙСЬКИЙ ДИВІЗІОН В БОЮ

**за досвідом проведення ООС
(раніше АТО)**

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2024

Артилерійський дивізіон в бою (за досвідом проведення ООС (раніше АТО)).
А 86 Методичні рекомендації. — Київ: «Центр учбової літератури», 2023. — 204 с.

ISBN 978-611-01-3158-2

Методичні рекомендації розроблені робочою групою офіцерів Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України спільно з управлінням ракетних військ і артилерії командування підготовки Командування Сухопутних військ Збройних Сил України та Головним управлінням доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних Сил України і погоджено з іншими заінтересованими видами, окремими родами військ Збройних Сил України.

Ці методичні рекомендації розраховані на читачів, які мають відповідні знання загальної тактики спроможних самостійно вивчати ті чи інше положення в цілому. В цих Методичних рекомендаціях враховані вимоги основних доктринальних документів які визначають порядок підготовки і застосування підрозділів артилерії Збройних Сил України (посилання а — в).

Призначені для вивчення тактики артилерійських підрозділів, глибокого засвоєння статутних положень і творчого застосування їх у практиці бойової підготовки ланки дивізіон.

Можуть бути корисні при підготовці до проведення занять з курсантами (слухачами), так і офіцерам у військах при організації та проведенні бойової підготовки з артилерійськими підрозділами.

ISBN 978-611-01-3158-2

ЗМІСТ

	ВСТУП	5
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	6
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	7
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	9
1	ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ АРТИЛЕРІЇ	11
1.1	Загальні положення	11
1.2	Вогневе ураження противника	12
1.2.1	Види вогню артилерії	15
1.2.2	Вогневе ураження противника в обороні	22
1.2.3	Вогневе ураження противника в наступі	30
1.2.4	Вогневе ураження противника під час зустрічного бою	36
1.3	Принципи бойового застосування артилерії	37
1.4	Види артилерійських підрозділів та їх призначення	39
1.5	Бойовий порядок артилерійських підрозділів	44
1.6	Бойові можливості артилерійських підрозділів	48
1.6.1	Вогневі можливості артилерії	48
1.6.2	Маневрені можливості артилерійських підрозділів	53
2	УПРАВЛІННЯ АРТИЛЕРІЙСЬКИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ	56
2.1	Основи управління артилерійськими підрозділами	56
2.2	Система управління артилерійськими підрозділами	61
2.3	Організація зв'язку в артилерійських підрозділах	69
2.3.1	Організація зв'язку в артилерійському дивізіоні	73
2.4	Засоби автоматизації та управління артилерійськими підрозділами	79
2.5	Підготовка бойових дій дивізіону	85
2.5.1	Розрахунок часу	88
2.5.2	Оцінка обстановки	88
2.5.3	Оцінка противника	89
2.5.4	Оцінка підрозділів дивізіону	89
2.5.5	Оцінка місцевості	90
2.5.6	Оцінка радіаційної, хімічної і біологічної обстановки	90
2.6	Організація планування застосування дивізіону	91
2.6.1	Планування бойових дій дивізіону	92
2.6.2	Планування вогню	92
2.6.3	Планування маневру	94
2.6.4	Планування всебічного забезпечення бойових дій	94
2.6.5	Планування роботи командира дивізіону на місцевості	95
2.6.6	Постановка бойових завдань	96
2.6.7	Організація взаємодії	96
2.6.8	Контроль готовності підрозділів	97
2.7	Управління артилерійськими підрозділами в ході бойових дій	98

3	АРТИЛЕРІЙСЬКИЙ ДИВІЗІОН У БОЮ	101
3.1	Загальні положення	101
3.2	Бойовий порядок артилерійського дивізіону	104
3.3	Управління вогнем артилерійського дивізіону	110
3.4	Організація управління вогнем	114
3.4.1	Обов'язки посадових осіб дивізіону щодо управління вогнем	117
3.4.2	Документи, які розробляють в артилерійському дивізіоні	118
3.5.	Артилерійський дивізіон в обороні	122
3.5.1	Дії артилерійського дивізіону під час заміни військ	125
3.5.2	Дії артилерійського дивізіону під час виходу з бою та відходу, в оточенні	126
3.5.3	Організація бойових дій дивізіону в обороні	129
3.6	Артилерійський дивізіон у наступі	146
3.6.1	Артилерійська підготовка атаки	154
3.6.2	Артилерійська підтримка військ, що наступають	156
3.6.3	Дії артилерійських підрозділів у різних умовах наступу	177
3.7	Артилерійський дивізіон у зустрічному бою	183
3.8	Артилерійський дивізіон у стабілізаційних діях	189
Додатки:		
1	Вогневе ураження противника в обороні	195
2	Вогневе ураження противника в наступі	196
3	Похідний порядок артилерійського дивізіону	197
4	Схема тактичної обстановки до тактичного прикладу 1	198
5	Схема тактичної обстановки до тактичного прикладу 2	199
6	Таблиця вогню (варіант)	200
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	203

ВСТУП

За останній час нагальною проблемою, зокрема Збройних Сил України, стала боротьба як з регулярними підрозділами, так і з незаконними збройними формуваннями.

Артилерія – один із найстаріших родів військ. Протягом своєї багатовікової історії вона завжди була головною вогневою силою, яка забезпечувала успіх бою загальновійськових підрозділів і з'єднань.

З часу становлення артилерії як роду військ історія війн, битв і боїв не знає прикладів, де б артилерія не виконувала вирішальної ролі у розгромі противника.

Найбільш яскраві сторінки історії артилерії були написані в роки останніх війн і особливо під час антитерористичної операції на території Донецької і Луганської областей. І це не випадково. Поруч із вдосконаленням класичної нарізної артилерії створювались міномети, протитанкові гармати, реактивні системи залпового вогню.

Методичні рекомендації розроблені з урахуванням практичного досвіду застосування артилерійських частин (підрозділів) Збройних Сил України в операції Об'єднаних сил (раніше антитерористичній операції на території Донецької та Луганської областей) (далі – ООС (раніше АТО)), участі іноземних інструкторів у підготовці підрозділів, організації бойової підготовки у збройних силах держав-членів НАТО.

У Методичних рекомендаціях викладено основи бойового застосування артилерійського дивізіону у різних видах бою.

Методичні рекомендації призначені для підготовки і проведення занять з дисципліни управління діями артилерійських підрозділів, бойова робота та стрільба і управління вогнем.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
БП 3-07(11).56(57).01	а. Бойовий статут “Артилерії Сухопутних військ Збройних Сил України частина II (дивізіон, батарея, взвод, гармата)”, затверджений та введений в дію наказом Командувача СВ ЗС України від 14.04.2021 № 273
ВКДП 7-07(11).01	б. Курс “Підготовки артилерії Збройних Сил України, (бригада, дивізіон, батарея, взвод, гармата)”, затверджений та введений в дію наказом Генерального штабу ЗС України від 11.03.2020 № 97
	в. Правила “Стрільби і управління вогнем наземної артилерії (дивізіон, батарея, взвод, гармата)”, затверджені та введені в дію наказом Генерального штабу ЗС України від 05.01.2018 № 6

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Артилерійська батарея – вогневий артилерійський підрозділ артилерійського дивізіону, мінометна батарея батальйону – основний вогневий артилерійський підрозділ батальйонної артилерії. Вони складаються зі взводу управління та вогневих взводів.

Артилерійський дивізіон – основний вогневий артилерійський підрозділ артилерійських частин та артилерії загальновійськової частини.

Бій – основна форма тактичних дій військ (сил), що являє собою узгоджені за метою, цілями, місцем і часом удари, вогонь і маневр військових частин (підрозділів) з метою знищення (розгрому) противника, відбиття його ударів і виконання інших завдань в обмеженому районі протягом короткого часу. Бій може бути загальновійськовим, вогневим, повітряним, протиповітряним, морським.

Бойові дії артилерії – організовані та узгоджені за метою, місцем і часом вогонь і маневр артилерійських підрозділів з метою вогневого ураження противника та є основною формою бойового застосування артилерії.

Бойове завдання – встановлене старшим начальником угрупованню військ (сил), з'єднанню, військовій частині (підрозділу) завдання для досягнення у встановлений термін визначеної мети в операції (бою).

Вогонь артилерії – форма застосування сил і засобів, що являє собою вогневий вплив на об'єкт (об'єкти) в угрупованні противника силами і засобами артилерії звичайними, запалювальними боеприпасами і дистанційним мінуванням місцевості різними видами вогню.

Вогневе ураження противника – узгоджений за метою, завданнями, місцем і часом вогневий вплив на угруповання військ (сил) і об'єкти противника, що здійснюється різними способами, методами та засобами вогневого ураження військ (сил).

Внутрішньопозиційний маневр – це маневр у межах зайнятого району ВП з метою швидкого виходу з-під можливого удару (вогню) противника.

Міжпозиційний маневр – маневр між районами ВП артилерійського підрозділу з метою зайняття вигідного положення для виконання визначених завдань або виведення підрозділів з-під можливого удару (вогню) противника.

Обсяг вогневих завдань – кількість цілей (об'єктів), які повинна уразити артилерія з необхідним (встановленим) ступенем ураження. Він визначається, виходячи зі складу, стану та характеру дій противника, бойового завдання загальновійськової бригади, замислу на бій, завдань, що виконуються авіацією та іншими засобами ураження, а також з урахуванням наявної кількості артилерії та боеприпасів.

Порядок виконання вогневих завдань включає: час їх виконання (тривалість вогню, його початок та закінчення); кількість вогневих нальотів і їх тривалість; розподіл снарядів між вогневими нальотами; порядок ведення вогню (вогонь одиночними пострілами, методичний вогонь, швидкий вогонь, вогонь залпами).

Район вогневих позицій артилерійського дивізіону (батареї) – ділянка місцевості, зайнята або підготовлена до зайняття вогневими підрозділами для ведення вогню.

Район зосередження – ділянка місцевості, зайнята або підготовлена (намічена) для зайняття протитанковими артилерійськими підрозділами і забезпечує приховане розташування та своєчасний їх вихід на рубежі розгортання або в інший район.

Рубіж розгортання – ділянка місцевості на танконебезпечному напрямку, підготовлена (спланована) до зайняття або зайнята протитанковим артилерійським підрозділом для знищення атакуючих (контратакуючих) танків та інших броньованих машин противника.

Тактична група – тимчасово створене військове формування зі складу штатних підрозділів механізованої (танкової) бригади, посилене відповідними силами і засобами, склад яких визначається змістом і обсягом завдань, що виконуються.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне сполучення та поняття, що скорочуються
1	2
АГ	Артилерійська група
адн	Артилерійський дивізіон
АПД	Апаратура передачі даних
АПГА	Артилерійська підготовка атаки
АПГВАП	Артилерійська підготовка відбиття атаки противника
АПдВН	Артилерійська підтримка військ, що наступають
АР	Артилерійська розвідка
АРГ	Артилерійська розвідувальна група
АРК	Артилерійський розвідувальний комплекс
АСУВ	Автоматизована система управління військами
АТО	Антитерористична операція
батр	Батарея
бк	Бойовий комплект
БМ	Бойова машина
БМП	Бойова машина піхоти
БРДМ	Бойова розвідувальна-дозорна машина
БП	Бойовий порядок
БпАК	Безпілотні авіаційні комплекси
БПЛА	Безпілотний літальний апарат
БрАГ	Бригадна артилерійська група
БСП	Боковий спостережний пункт
БРТ	Бронетранспортер
ВгВ	Вогневий вал
ВОП	Взводний опорний пункт
ВП	Вогнева позиція
ВТЗ	Високоточна зброя
ВТБ	Високоточні боєприпаси
ВУБ	Взвод управління батареї
ВУП	Вогневе ураження противника
ГПЗ	Головна похідна застава
гсабатр	Гаубична самохідно-артилерійська батарея
гсадн	Гаубичний самохідно-артилерійський дивізіон
ДРГ	Диверсійно-розвідувальна група
ЗАУ	Засоби автоматизації управління
ЗВ	Зосереджений вогонь
ЗВП	Запасна вогнева позиція
ЗМУ	Зброя масового ураження
КЗА	Комплекс засобів автоматизації
КП	Командний пункт
КПА	Курс підготовки артилерії

1	2
КСП	Командно-спостережний пункт
КШМ	Командно-штабна машина
МВ	Масований вогонь
МОСІ	Мережа обміну службовою інформацією
МТЗ	Матеріально-технічні засоби
НЗВ	Нерухомий загороджувальний вогонь
НЗФ	Незаконні збройні формування
ОВТ	Озброєння та військова техніка
ООС	Операція Об'єднаних сил
омбр	Окрема механізована бригада
омпбр	Окрема мотопіхотна бригада
ПЗВ	Послідовне зосередження вогню
ПММ	Пально-мастильні матеріали
ППО	Протиповітряна оборона
ПСіУВ	Правила стрільби і управління вогнем
ПСП	Передовий спостережний пункт
ПТЗ	Протитанкові засоби
ПТРК	Протитанковий ракетний комплекс
ПТРез	Протитанковий резерв
ПТКР	Протитанкова керована ракета
ПТС	Пункт технічного спостереження
ПУ	Пункт управління
ПУВБ	Пункт управління вогнем батареї
ПУВД	Пункт управління вогнем дивізіону
РВЗ	Рухома вогнева зона
РВіА	Ракетні війська і артилерія
РВК	Розвідувально-вогневий комплекс
РГ (РГот)	Рубіж готовності
РЕБ	Радіоелектронна боротьба
РЗВ	Рухомий загороджувальний вогонь
РЗЗ	Рухомий загін загородження
РЛС	Радіолокаційна станція
РРП	Рухомий розвідувальний пункт
РСЗВ	Реактивна система залпового вогню
РОП	Ротний опорний пункт
РОУ	Район особливої уваги
РПП	Рубіж початку переміщення
РХБ	Радіаційний, хімічний, біологічний
РУК	Розвідувально-ударний комплекс
СГ	Самохідна гаубиця
СНАР	Станція наземної артилерійської розвідки
СП	Спостережний пункт
ССЗ	Станції супутникового зв'язку
соб	Старший офіцер батареї
СУВ	Скрите управління військами
ТВП	Тимчасова вогнева позиція

1. ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ АРТИЛЕРІЇ

1.1. Загальні положення

Єдиним засобом досягнення перемоги частинами і підрозділами в збройній сутичці з противником є бій.

Бій – основна форма тактичних дій, яка застосовується для вирішення тактичних завдань в обмеженому районі впродовж короткого періоду часу. Бій може бути загальновійськовим, вогневим, протиповітряним, повітряним або морським.

Загальновійськовий бій складає основу операцій оперативних командувань, а також ряду спільних (десантних, протидесантних) операцій. Він ведеться об'єднаними зусиллями з'єднань, частин і підрозділів різних родів військ, спеціальних військ Сухопутних військ, а також Військ повітряної оборони, а на приморському напрямку і Військово-Морських Сил.

Основним способом ведення загальновійськового бою із застосуванням звичайної зброї є послідовний розгром підрозділів противника. При цьому важливе значення буде мати надійне вогневе ураження противника, який протистоїть безпосередньо, з одночасним впливом на його резерви і важливі об'єкти в глибині.

Основними видами загальновійськового бою є оборонний і наступальний бій. Різновидом наступального бою може бути зустрічний бій.

Оборона здійснюється з метою відбити наступ переважаючих сил противника, завдати йому максимальних втрат, утримати важливі райони місцевості (об'єкти) і тим самим створити сприятливі умови для наступальних дій.

Оборона може готуватись завчасно або організовуватись у ході бою, в умовах відсутності зіткнення з противником або безпосереднього зіткнення з ним.

Оборона повинна бути стійкою й активною, здатною протистояти ударам всіх видів зброї, атаці переважаючих груп танків і піхоти противника, які підтримуються вогнем артилерії та ударами авіації.

Наступ проводиться з метою розгрому (знищення) противника і оволодіння важливими районами (рубежами, об'єктами) місцевості. Він полягає в ураженні противника всіма наявними засобами у рішучій атаці, стрімкому просуванні підрозділів у глибину його бойового порядку, знищенні та полоненні живої сили, захопленні озброєння, військової техніки, намічених районів (рубежів) місцевості.

Тільки рішучий наступ у високому темпі забезпечує повний розгром противника. Коли наступ неможливий або недоцільний, війська переходять до оборони.

Під час зустрічного бою обидві сторони намагаються виконати поставлені завдання веденням наступальних дій. Він має за мету розгромити в короткі терміни противника, що наступає, перехопити ініціативу, створити вигідні умови для подальших дій.

Зустрічний бій можливий у ході маршу, ведення оборони та наступу, а також рейдових дій.

Він характеризується:

різкою зміною обстановки і швидкоплинністю бойових дій, швидким зближенням сторін, вступом їх у бій сходу;

напруженою боротьбою за виграш часу, захоплення й утримання ініціативи та створення вогневої переваги над противником;

наявністю в бойових порядках сторін значних проміжків і відкритих флангів, які допускають свободу маневру.

Випередження противника в розгортанні в бойовий порядок, відкритті вогню і переходу в атаку має вирішальне значення.

1.2. Вогневе ураження противника

Вогневе ураження противника (ВУП) – узгоджений, одночасний або послідовний вогневий вплив на противника вогневими та ударними засобами різних родів військ та спеціальних військ із застосуванням ракет і боеприпасів у звичайному спорядженні. Воно включає:

завдання ударів ракетними військами і авіацією;

ведення всіх видів вогню артилерією та вогневими засобами механізованих і танкових військ;

завдання для використання інженерних боеприпасів (пристроїв, загороджень) та запалювальних речовин;

нанесення ракетних ударів і ведення вогню засобами кораблів та берегових ракетно-артилерійських з'єднань (підрозділів) флоту при веденні бойових дій на приморських напрямках.

Удари та вогонь всіх засобів ураження, що узгоджені за часом, завданнями, об'єктами (цілями) і проводяться за одним замислом і планом, складають суть комплексного вогневого впливу на противника.

Вогневе ураження проводиться з метою знищення (зруйнування, подавлення, виснаження) різноманітних об'єктів (цілей) угруповання військ противника, завоювання і постійної підтримки вогневої переваги над ним та створення сприятливих умов для успішного виконання бойових завдань загальновійськовими з'єднаннями і підрозділами.

Вогонь артилерії – форма застосування сил і засобів, що являє собою вогневий вплив на об'єкт (об'єкти) в угрупованні противника силами і засобами артилерії звичайними, запалювальними боеприпасами і дистанційним мінуванням місцевості різними видами вогню.

Вогонь артилерії планується та здійснюється з врахуванням умов здійснення внутрішньопозиційного та міжпозиційного маневру.

Артилерійські підрозділи призначені для:

вогневого ураження об'єктів противника: засобів зброї масового ураження, наземних елементів систем високоточної зброї (ВТЗ), пускових установок тактичних ракет, артилерійських (мінометних) батерей (взводів), підрозділів реактивних систем залпового вогню (РСЗВ), протитанкових засобів, пунктів управління військами та зброєю, танків, бойових машин піхоти (БМП) й інших

броньованих об'єктів, літаків і вертольотів на аеродромах і майданчиках, бойових кораблів і транспортних суден на приморських напрямках, живої сили та вогневих засобів на позиціях і в районах зосередження, засобів протиповітряної оборони (ППО), розвідки, радіоелектронної боротьби (РЕБ);

руйнування фортифікаційних та інших споруд;

виконання завдань щодо дистанційного мінування місцевості, світлового забезпечення, постановки димових завіс тощо.

Протитанкові артилерійські підрозділи призначені для знищення танків, іншої броньованої техніки противника, протитанкових засобів, а також вони можуть залучатись до руйнування фортифікаційних та інших споруд.

Підрозділи артилерійської розвідки призначені для добування розвідувальних даних про місцевість і противника для його ураження, а також для обслуговування стрільби артилерії.

Головним змістом дій артилерії є вогонь та маневр вогнем, з'єднаннями і підрозділами.

Артилерія своїм вогнем вирішує різноманітні завдання. За своєю метою, способами виконання завдання артилерії поділяються на вогневі і тактичні.

Якісне і гарантоване нанесення вогневого ураження противнику залежить від безперервного ведення його розвідки, стеження за його діями та спостереження за результатами вогню всіма доступними штатними та доданими засобами.

Вогневе завдання полягає в завданні цілі (об'єкту) матеріального збитку або в порушенні її функціональної діяльності іншим способом (задимлення, засліплення, мінування місцевості).

Тактичне завдання полягає в сукупності виконання вогневих завдань артилерією з підтримки дій загальновійськових частин і підрозділів на всіх етапах бою або з метою заборони відповідних дій противника.

Артилерія, виконуючи вогневе завдання, може знищувати або подавляти противника, руйнувати його оборонні споруди та інші об'єкти (цілі), вести вогонь на виснаження противника. Крім завдань, безпосередньо пов'язаних з ураженням противника вогнем, артилерія може здійснювати світлове забезпечення бойових дій загальновійськових підрозділів і стрільби вночі, задимлення противника, здійснювати дистанційне мінування районів розташування військ противника і шляхів його маневру, створювати вогнища пожеж, доставляти агітаційний матеріал у розташування противника, а також здійснювати цілевказання.

Знищення цілі полягає в завданні їй таких збитків (пошкоджень), при яких вона повністю втрачає свою боєздатність. Для знищення цілі призначають таку витрату боєприпасів, яка забезпечує знищення окремої цілі вогнем артилерії з імовірністю 70–90% (у залежності від її важливості). При знищенні групової цілі (об'єкта) вогнем артилерії математичне очікування збитку повинно бути у межах 50–60%.

Подавлення цілі полягає в завданні їй таких збитків, за яких вона тимчасово позбавляється боєздатності, обмежується (забороняється) її маневр або порушується управління. Надійне подавлення групової цілі досягається при завданні їй збитку не менше 30%. Противник може бути подавлений при меншому

розмірі завданих йому збитків, але при цьому час відновлення боєздатності цілі або об'єкта буде також меншим.

Для нанесення противнику необхідного ступеня ураження встановлюються відповідна норма витрати боєприпасів та щільність вогню артилерії.

Витрату боєприпасів призначають кількістю снарядів (мін) або у частках норми з таким розрахунком, щоб були досягнуті вищезазначені величини імовірності і математичного очікування збитків. Наприклад, якщо укритій живій силі необхідно завдати збитків, що дорівнюють 30%, тоді призначають витрату снарядів, зазначену в правилах стрільби і управління вогнем. Ця витрата снарядів береться за норму. Якщо умовам обстановки надається можливість обійтись меншою величиною збитків, то витрату снарядів по цілі зазначають меншою від норми. Особливо важливі цілі можуть подавлятися з витратою боєприпасів, яка перевищує норму (1,5–1,2 норми).

Щільність вогню – кількість снарядів (мін), випущених на 1 га площі цілі (на окрему ціль) або на 100 м фронту обстрілу за 1 хв. Щільність вогню має вирішальне значення при ураженні живої сили та вогневих засобів, які є об'єктами атаки, самохідних артилерійських та мінометних батарей (взводів) та інших маневрених цілей. Її визначають у залежності від завдання стрільби, характеру цілі і наявності боєприпасів. При ураженні живої сили та вогневих засобів які є об'єктами атаки вона не повинна бути менше щільності вогню, встановленої для ведення послідовного зосередження вогню.

Руйнування цілі (об'єкту) полягає в доведенні її до стану, непридатного для подальшого використання. Наприклад, руйнування мосту, внаслідок чого по ньому неможливо буде рухатись техніці і особовому складу.

Виснаження полягає в морально-психологічному тиску на живу силу противника веденням турбуючого вогню обмеженою кількістю гармат і боєприпасів у визначений час. Метою стрільби на виснаження є порушення функціональної діяльності цілі.

Під час **світлового забезпечення** бойових дій військ завданнями стрільби можуть бути освітлення місцевості, засліплення спостережних пунктів (електронно-оптичних приладів) та вогневих засобів противника, створення світлових орієнтирів (створів).

При **задимленні** противника завданнями стрільби можуть бути створення димових завіс, задимлення (засліплення) командно-спостережних пунктів (спостережних пунктів), вогневих засобів противника та задимлення своїх військ.

Під час **дистанційного мінування місцевості** завданнями стрільби можуть бути мінування місцевості в районі розташування противника, маршрутів його маневру або рубежу розгортання у передбойовий порядок.

Під час виконанні вогневих завдань артилерія застосовує різноманітні види вогню.

Тактичні завдання артилерії визначаються завданнями, які вирішуються загальновійськовими з'єднаннями та підрозділами, а також діями противника.

Найважливішими тактичними завданнями артилерії в усіх видах бою є знищення тактичних засобів ядерного та хімічного нападу противника, його артилерії, наземних елементів високоточної зброї, пунктів управління, важливих засобів розвідки та складів з боєприпасами для завоювання вогневої переваги над противником і утримання її протягом усього бою або в найбільш відповідальній його періоди.

Рішенням кожного тактичного завдання досягається одночасне або послідовне виконання декількох різних за характером вогневих завдань. Наприклад, при відбитті атаки противника артилерія знищує знову виявлені тактичні засоби ядерного і хімічного нападу, подавляє артилерійські та мінометні батареї (взводи), загороджувальним вогнем відбиває атаки противника, вогнем із закритих вогневих позицій і прямою наводкою знищує танки та живу силу перед переднім краєм своїх військ.

Тому можна сказати, що вогневе завдання та вид вогню є способом вирішення тактичного завдання.

1.2.1. Види вогню артилерії

Види вогню артилерії – це класифікація артилерійського вогню за кількістю артилерійських засобів, що залучається, способами підготовки, порядком ведення вогню, тактичним призначенням та іншими ознаками.

Під час виконання завдань вогневого ураження противника артилерійські підрозділи можуть застосовувати такі види вогню: вогонь по окремій цілі, зосереджений вогонь, нерухомий і рухомий загороджувальний вогонь, залучатись до ведення послідовного зосередження вогню, вогневого валу, масованого вогню в складі артилерійської частини (АГ).

Вогонь по окремій (груповій або одиночній) цілі – вогонь взводу або гармати, що ведеться самостійно прямою (напівпрямою) наводкою або із закритих ВП, у тому числі й високоточними боєприпасами (ВТБ). (рисунк 1.1).

Застосовується для подавлення, знищення або руйнування окремих цілей в усіх видах бою.

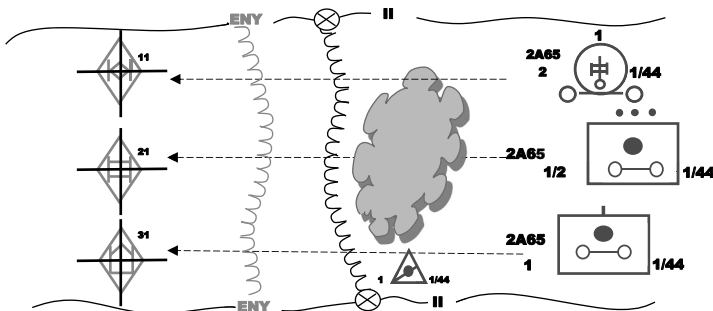
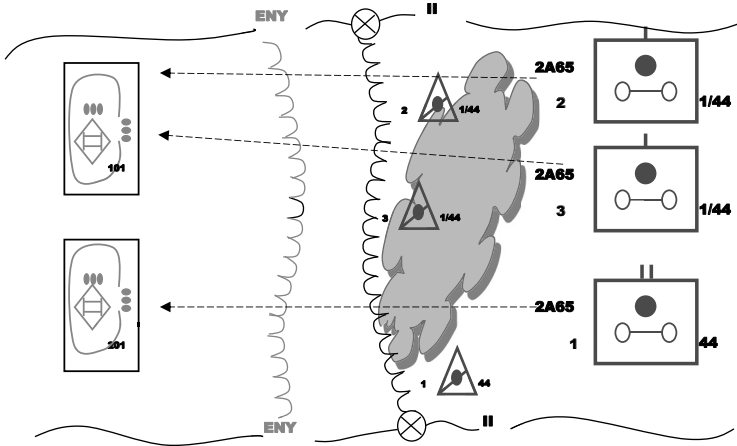

Рисунок 1.1. – вогонь по окремій (груповій або одиночній) цілі

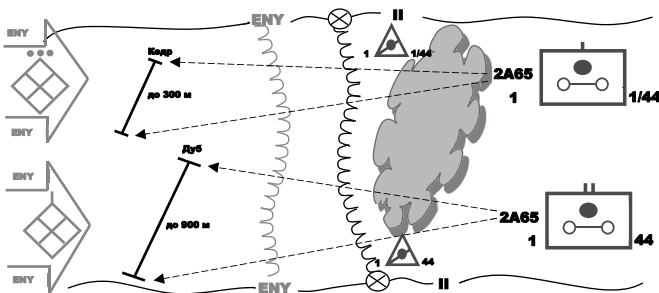
Зосереджений вогонь (ЗВ) – вогонь, що ведеться батареєю (дивізіоном) або одночасно батареями дивізіонами по одній цілі. (рисунок 1.2).

Рисунок 1.2. – зосереджений вогонь

Застосовується в усіх видах бою для знищення і подавлення:
 тактичних засобів ядерного та хімічного нападу противника;
 артилерійських (мінометних) батарей (взводів);
 живої сили та вогневих засобів у районах зосередження, на маршрутах
 висування, рубежах розгортання і в ході бою;
 пунктів управління, радіолокаційних засобів;
 вертольотів на посадкових майданчиках;
 наземних елементів ВТЗ та інших цілей.

Одинарний нерухомий загороджувальний вогонь (НЗВ) – суцільна вогнева завіса, що створюється на одному рубежі перед фронтом атакуючого (контратакуючого) противника або ймовірних напрямках його дій (рисунок 1.3).

Рисунок 1.3. – одинарний нерухомий загороджувальний вогонь

Застосовується для відбиття атаки (контратаки) піхоти і танків противника, безпосередньо на передній край (передові підрозділи) наших військ, для прикриття відкритих флангів, проміжків, стиків, проломів та рубежів розгортання для контратак.

Призначається за ділянками місцевості, що спостерігаються з командно-спостережного пункту.

Готується завчасно або в ході бою на можливих напрямках атак (контратак) противника. Стрільба ведеться швидким вогнем на одній установці прицілу і кутоміра. Вогонь може бути фронтальним або фланговим. Його відкривають у момент підходу піхоти і танків противника до рубежу НЗВ і ведуть, поки піхота не буде відсічена від танків і не припинить атаку (контратаку). Для ведення НЗВ залучають гармати і міномети усіх калібрів.

Дивізіон (батарея) самостійно може готувати і вести одинарний НЗВ. Дивізійна ділянка ділиться на число батарей. Рубежі НЗВ призначають не ближче 300–400 м від своїх військ. Їм присвоюють умовні найменування за назвами дерев, наприклад: “Вишня”, “Береза” тощо.

Фронт НЗВ призначається з розрахунку – до 50 м на гармату.

Глибокий нерухомий загороджувальний вогонь (ГНЗВ) – суцільна вогнева завіса, що створюється одночасно на декількох рубежах перед фронтом атакуючого (контратакуючого) противника або ймовірних напрямках його дій (рисунку 1.4).

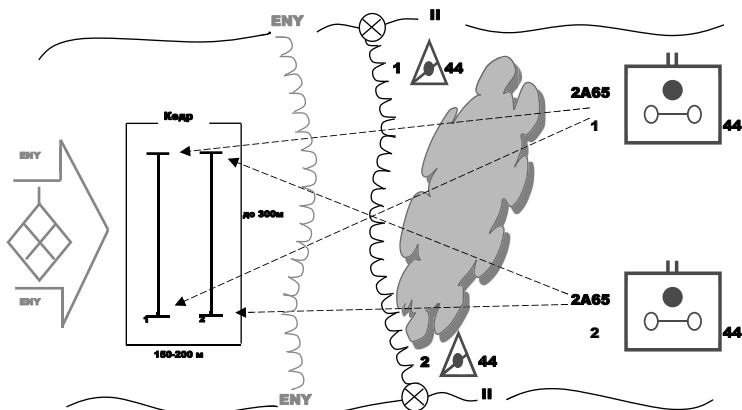
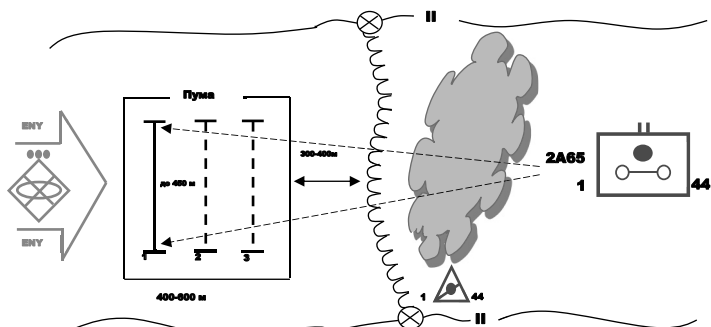

Рисунок 1.4. – глибокий нерухомий загороджувальний вогонь

Застосовується при глибокій побудові бойового порядку атакуючого противника. Залучаються два і більше дивізіонів.

Відстань між рубежами – 150–200 м, інтервал розривів – до 50 м на гармату. Нумерація рубежів ГНЗВ починається з дальнього рубежу. Їм присвоюють умовні найменування за назвами дерев, наприклад: “Береза-1”, “Береза-2” тощо.

Одинарний рухомий загороджувальний вогонь (РЗВ – суцільна вогнева завіса, що створюється на одному рубежі на шляху руху танків (БМП, БТР) противника і послідовно переноситься на інші призначені рубежі з виходом основної маси атакуючих (котратакуючих) танків (БМП, БТР) із зони вогню (рисунок 1.5).

Рисунок 1.5. – рухомий загороджувальний вогонь

Застосовується для відбиття атак (контратак) танків (БМП, БТР) противника. Для ведення РЗВ залучають артилерію калібру 100 мм і більше.

Призначається на ділянках місцевості, що спостерігаються з командно-спостережного пункту (спостережного пункту).

Готується завчасно або у ході бою на імовірних напрямках атак (контратак) противника.

Перший (дальній) рубіж РЗВ призначають на очікуваному рубежі, на якому розгортається противник у бойовий порядок (на відстані 1000–2000 м від переднього краю своїх підрозділів).

Відстань між рубежами – 400–600 м (визначається часом перенесення вогню на новий рубіж і швидкістю руху атакуючих броньованих об’єктів противника), а відстань ближнього рубежу РЗВ від своїх військ – 300–400 м.

Фронт РЗВ призначають з розрахунку – до 25 м на гармату. Умовні позначення – за назвами хижих звірів, наприклад: “Лисиця”, “Лев” тощо.

Подвійний рухомий загороджувальний вогонь – суцільна вогнева завіса, що створюється одночасно на двох рубежах на шляхах руху танків (БМП, БТР) противника, послідовно переноситься на інші призначені групи рубежів з виходом основної маси атакуючих (котратакуючих) танків (БМП, БТР) із зони вогню (рисунок 1.6).

[Перейти на сайт →](#)